

АДМІНІСТРАТИВНЕ ПРАВО ТА ПРОЦЕС, ФІНАНСОВЕ, ІНФОРМАЦІЙНЕ ПРАВО

Бабенко А.Ю.

старший викладач,

Університет державної фіскальної служби України

РОЗМЕЖУВАННЯ ФІНАНСОВО-ПРАВОВОЇ ВІДПОВІДАЛЬНОСТІ ВІД АДМІНІСТРАТИВНОЇ ВІДПОВІДАЛЬНОСТІ ЗА ПОРУШЕННЯ МИТНОГО ЗАКОНОДАВСТВА

Використання примусових заходів є одним із найпоширеніших засобів забезпечення законності і правопорядку у більшості сфер суспільних відносин. Основною групою заходів державного примусу, які застосовуються до суб'єктів зовнішньоекономічної діяльності у випадку порушення фінансово-правових приписів митного законодавства, є фінансові санкції. У Митному кодексі України передбачено можливість застосування уповноваженими органами фінансово-правових санкцій за невиконання або неналежне виконання учасниками митних правовідносин своїх фінансових зобов'язань перед державою, однак не визначено їх специфіку в сфері митного регулювання, а містить лише норми, які зобов'язують звертатись до іншого законодавства. Законодавча невизначеність сутності та особливостей фінансово-правових санкцій у митній сфері перешкоджає усуненню прогалин правового регулювання охоронних правовідносин, що виникають у процесі або з приводу переміщення предметів через митний кордон України. Зазначені чинники зумовлюють необхідність дослідження специфіки фінансово-правових санкцій за порушення митного законодавства.

Питання правового регулювання фінансово-правових санкцій досліджували такі вчені як В.Т. Білоус, З.М. Будько, Л.К. Воронова, О.П. Гетманець, Е.С. Дмитренко, А.Й. Іванський, М.П. Кучерявенко, О.А. Музика, Ю.В. Оніщик, Ю.О. Ровинський та ін. Незважаючи на наявність значної кількості наукових праць фахівців з фінансового права щодо фінансових санкцій, можна констатувати, що правові аспекти фінансових санкцій у митній сфері залишилися поза увагою юристів-фінансистів.

Аналіз правового інституту фінансової відповідальності дає підстави вважати, що у вітчизняній правовій школі існування такого правового інституту вже визнано. Більшість дослідників розглядають фінансово-правову відповідальність як правове явище, що уже об'єктивно сформоване [4, с. 259–260]. Підтвердженням цього можуть слугувати наукові роботи фахівців з фінансового права, зокрема теоретичному аналізу фінансово-правової відповідальності була присвячена докторська монографія А.Й. Іванського (2008 р.), проблеми юридичної відповідальності суб'єктів фінансового права в

механізмі правового забезпечення фінансової безпеки України знайшли своє відображення і у монографії Е.С. Дмитренка.

Щодо суб'єктів фінансово-правової відповідальності, то є певні важливі моменти. Зокрема, суб'єктами фінансово-правової відповідальності є підприємства, установи, організації, фізичні особи – за виключенням фізичних (посадових) осіб, що є суб'єктами адміністративної, кримінальної та дисциплінарної відповідальності. Відмінності існують і в механізмі встановлення та обрахування фінансово-правових та адміністративних санкцій, та в юрисдикційних повноваженнях органів до повноважень яких належить застосування зазначених санкцій. Фінансово-правові санкції застосовуються до колективного прибутку підприємства, а адміністративні – до особистих доходів посадової особи. Застосування фінансово-правових санкцій тягне за собою настання негативних наслідків для суб'єкта правопорушення наслідки не організаційного характеру, а тільки грошово-майнового, та має за мету, на відміну від адміністративних санкцій, не тільки покарання порушника фінансової дисципліни, але й компенсацію презумованої шкоди [2, с. 14].

При проведенні правового аналізу точок зору українських та російських науковців що питань фінансово-правової відповідальності у співвідношенні із адміністративною відповідальністю, варто виділити позицію А.Й. Іванського, який у своїй монографії [3, с. 321-333] виділив ряд спільних для даних видів юридичної відповідальності ознаки:

1. Підставою виникнення публічної відповідальності є правопорушення. Фінансово-правова відповідальність виникає в результаті фінансового правопорушення на відміну від адміністративної відповідальності, що застосовується у результаті адміністративного проступку; до об'єкта правопорушення в адміністративному праві не входять правовідносини, що складають публічну фінансову діяльність держави, що в свою чергу є об'єктом фінансового правопорушення.

2. Суб'єктивний склад у фінансово-правовій відповідальності відмінний від адміністративної. Так за Кодексом України про адміністративні правопорушення – суб'єктами адміністративної відповідальності можуть бути виключно фізичні особи, тоді як суб'єктами фінансово-правової відповідальності можуть бути як фізичні так і юридичні особи. Це є однією із характерних ознак фінансово-правових санкцій, що відрізняє їх від заходів адміністративної відповідальності.

3. Головною метою адміністративної відповідальності перш за все є припинення (попередження) і покарання, а не відновлення порушених прав, у фінансово-правовій відповідальності характерне покладання обов'язку на винну особу щодо відновлення майнового становища держави та понесення покарання за вчинене правопорушення (наприклад пеня).

4. Фінансові правовідносини із-за майнової природи мають майновий характер, тому правопорушення у цій сфері завдають шкоди державі і суспільству. Відновлення порушеної сфери здійснюється за допомогою спеціальних фінансово-правових санкцій. Через майновий характер фінансових правовідносин у конструкції фінансової відповідальності

переважають санкції. В свою чергу в адміністративній відповідальності, істотне місце займає обмеження особистого характеру.

5. Згідно ч. 1 ст. 38 Кодексу України про адміністративні правопорушення, адміністративне стягнення може бути накладено не пізніше, як через два місяці з дня вчинення правопорушення, а при триваючому правопорушення – два місяці з дня його виявлення [1]. У випадках притягнення до фінансово-правової відповідальності за порушення податкового законодавства для застосування фінансових санкцій передбачено більш тривалі строки до трьох років.

6. Обчислення розмірів грошових санкцій (адміністративний штраф застосовується у фіксованій кількості неоподатковуваних мінімумів доходів громадян – ст. 41 Кодексу України про адміністративні правопорушення [1]. Фінансово-правова санкція може виражатися як у конкретній сумі неправомірно одержаного доходу, так і в повному розмірі прихованого (несплаченого) податку, частині прихованого обов'язкового платежу тощо, тобто розмір цієї суми, як правило, попередньо не визначено.

7. Джерелом грошових коштів, на яке накладається стягнення, адміністративні стягнення можуть застосовуватися лише до особистих доходів та майна фізичних осіб і посадових осіб підприємств, установ та організацій. При застосуванні фінансових санкцій втрати несуть як фізичні особи із власних доходів, так і юридичні особи з власного прибутку.

8. Під час притягнення до фінансово-правової відповідальності на відміну від адміністративної відповідальності є можливість одночасного застосування і інших видів юридичної відповідальності (адміністративної чи кримінальної).

Особливістю фінансової відповідальності є нехарактерний для інших принцип презумпції винуватості суб'єкта фінансово-правової відповідальності. Специфіка фінансової відповідальності полягає також у тому, що рішення про накладання фінансових санкцій може бути прийнято як державним органом, так і самим правопорушником. Стосовно пені, то в цивільних правовідносинах вона стягується за прострочку виконання договірних зобов'язань, а у фінансовому праві за прострочення строку сплати податку. Стягується вона у безспірному порядку з юридичних осіб, а з громадян якщо вони не сплачують добровільно – через суд. При цьому одержані кошти йдуть до бюджету, а в цивільному праві виплачуються на користь другого контрагента за договором [5, с. 286–310].

Список використаних джерел:

1. Кодекс України про адміністративні правопорушення : від 07.12.1984 р. № 8073-X // Відомості Верховної Ради Української РСР. – 1984. – Додаток до № 51. – Ст. 1122 (зі змінами і доповненнями).
2. Іванський А. Й. Фінансово-правова відповідальність в сучасній Україні: теоретичне дослідження: автореф. дис. на здобуття наук. ступеня доктора юрид. наук: спец. 12.00.07 / А. Й. Іванський. – Одеса, 2009. 36 с. – 14 с.
3. Іванський А. Й. Фінансово-правові санкції : [монографія] / Іванський А. Й. – К. : Київський міжнародний університет, 2013. – 485 с.

4. Музика О.А. Про поняття фінансової відповідальності / О.А. Музика // Проблеми пенітенціарної теорії та практики: щорічний бюлетень Київського університету внутрішніх справ. – 2004. – Вип. 9.
5. Липинский Д.А. Проблемы юридической ответственности. – СПб., 2003. – 385 с.

Бережна Т.О.

студентка,

Науковий керівник: Куш О.Є.

кандидат юридичних наук, доцент,

Полтавський юридичний інститут

Національного юридичного університету імені Ярослава Мудрого

ДЕРЖАВНЕ РЕГУЛЮВАННЯ ЦІН ЯК ОДИН З ОСНОВНИХ НАПРЯМІВ ДЕРЖАВНОГО УПРАВЛІННЯ В СФЕРІ ЕКОНОМІКИ: УПРАВЛІНСЬКИЙ АСПЕКТ

Одним найважливіших інструментів державного управління у сфері економіки є регулювання цін. Він складає частину загальної державної політики, яка включає соціальний, гуманітарний, оборонний, екологічний та інші напрямки. Ціна відіграє значну роль в суспільстві, оскільки виробництво підпорядковується суспільним потребам, вираженим у формі платоспроможного попиту, а ціни стимулюють зниження витрат на виробництво і реалізацію товарів, запровадження досягнень науково-технічного прогресу, підвищення якості товарів тощо.

Незалежно від напрямку, який обирає держава, її політика за своїми пріоритетами та характером повинна бути комплексною та охоплювати всі сфери життя суспільства. Навіть ті, хто визнає базисний характер економіки, не заперечують великого впливу на неї політичних, соціальних, моральних, духовних, психологічних та інших факторів [1, с. 128].

Державне регулювання цін відбувається, в першу чергу, шляхом встановлення та фіксування мінімальних та максимальних меж цін на товари чи послуги, а також через обмеження рентабельності. Цей процес регулюється низкою законодавчих актів, зокрема, ЗУ «Про природні монополії», ЗУ «Про захист економічної конкуренції», постановою КМУ «Про встановлення повноважень органів виконавчої влади та виконавчих органів міських рад щодо регулювання цін (тарифів)» від 25 грудня 1996 р. № 1548 (в ред. від 29.03.2017) та іншими актами, зокрема, тими, які деталізують порядок та особливості встановлення цін на конкретний об'єкт суспільних відносин.

Основним нормативно-правовим актом, за яким здійснюється державне регулювання цін є Закон України «Про ціни і ціноутворення» від 21.06.2012 (в ред. від 24.06.2015). Законом регулюються відносини, що виникають у процесі формування, встановлення та застосування цін, яке здійснюється Кабінетом Міністрів України, органами виконавчої влади, органами, що здійснюють державне регулювання діяльності суб'єктів природних монополій, органами